

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

Aa en Maas
Amstel, Gooi en Vecht
Blijh Buitendijk
Brabantse Delta
De Dommel
De Oostvaarders
Fryslân
Groot Salland
Hollands Noordkwartier
Hollandsche Delta
Hunze en Aa's
Noorderzijlvest
Peel en Maasvallei
Reest en Wieden
Reege en Dinkel
Rijn en IJssel
Rijnland
Rivierland
Roer en Overmaas
Scheldestromen
Scheldeland en de Krimpenerwaard
De Stichtse Rijnlanden
Vallei & Eem
Velt en Vecht
Veluwe
Zuiderzeeland

Bezoekadres
Koningskade 40
2596 AA Den Haag
Postadres
Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Telefoon
070 351 97 51
Fax
070 354 46 42

Ministerie van Infrastructuur en Milieu
dir. Duurzaamheid
T.a.v. mevrouw Van der Ham
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

datum
20 juli 2012

ons kenmerk
64268 EV

contactpersoon
mw. M.I. Mul
mmul@uvw.nl
doorkiesnummer
070-351 98 71

betreft
Nederlands actieplan duurzame
gewasbescherming: zienswijze

Geachte mevrouw Van Ham,

In de Staatscourant van 16 juli 2012 (nr. 14051) is het Nederlands actieplan duurzame gewasbescherming (verder NAP genoemd) gepubliceerd. Bij deze maak ik van de gelegenheid gebruik om een zienswijze in te dienen.

Zienswijze is ingegeven vanuit zorgen over waterkwaliteit

Om te beginnen constateren we dat het gevoerde gewasbeschermingsbeleid effect heeft gehad en dat de waterkwaliteit door de inspanningen van de agrarische sector sinds 1998 verbeterd is. Maar daarmee zijn we er nog niet.

Onze zienswijze is ingegeven door de zorgen die we als waterbeheerder hebben over de waterkwaliteit in de Nederlandse wateren. Uit de evaluatie van de Nota duurzame gewasbescherming die het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) in 2011 heeft uitgevoerd, is het volgende gebleken:

- ondanks dat de milieubelasting met 85 procent is afgenomen, worden in 2009 gedurende het jaar op meer dan de helft van de meetlocaties één of meer gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater aangetroffen. Daarbij is concentratie zodanig hoog dat de waterkwaliteitsnorm wordt overschreden. Een overschrijding van deze norm betekent dat de ecologie bij de meetlocatie schade leidt en dat in de systematiek van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) de Goede Ecologische Toestand of Potentieel niet wordt bereikt.
- van de gewasbeschermingsmiddelen die in Nederland zijn toegelaten, overschrijdt 40 procent van deze stoffen incidenteel of regelmatig de waterkwaliteitsnorm voor dat middel.
- deze normoverschrijdingen komen in het hele land voor.
- de situatie is sinds 2004 niet verder verbeterd.

Dit beeld wordt bevestigd in het boek "Bestrijdingsmiddelen en Waterkwaliteit" dat in juni 2012 is uitgebracht door het Centrum voor Milieuwetenschappen van de Universiteit Leiden (CML).

Risico's

Deze situatie kan risico's opleveren voor de volksgezondheid, voedselveiligheid en diergezondheid. Daarnaast kan de Europese Commissie Nederland in gebreke stellen als de doelen van de KRW niet worden gehaald. Tenslotte kan het een negatief effect hebben op het imago van de landbouwsector en watersector in binnen- en buitenland.

NAP kan alleen in samenhang met Nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst worden beoordeeld

Allereerst moet worden opgemerkt dat het vrijwel niet mogelijk is om het NAP los te beoordelen van de Nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst (verder Nota genoemd). De Nota bevat immers het totale beleidsprogramma voor het gewasbeschermingsbeleid voor de periode van 2013 tot 2023. Het NAP is daar een selectie uit en bevat die onderdelen die de Europese Commissie verplicht stelt.

NAP bevat geen doelstellingen ter bescherming van het aquatisch milieu

Volgens de EU-Richtlijn voor duurzaam gebruik, dient het NAP kwantitatieve doelstellingen en tijdschema's te bevatten om de risico's en de effecten voor het milieu te verminderen. Het NAP heeft een looptijd van 2013 tot 2018. In het NAP zijn voor deze specifieke periode geen concrete doelstellingen opgenomen ter bescherming van het aquatisch milieu. Het NAP voldoet daarmee niet aan de EU-richtlijn.

De Nota heeft als doelstelling dat in 2023 nagenoeg geen overschrijding van de waterkwaliteitsnormen optreden. De waterschappen onderschrijven deze doelstelling omdat deze aansluit bij de doelstellingen van de KRW. Vervolgens wordt deze doelstelling in de Nota doorvertaald naar een te realiseren reductiedoelstelling in 2023 van 90 procent. Dit is te weinig. Om in 2023 nagenoeg geen normoverschrijdingen te realiseren, zal het aantal overschrijdingen van de milieukwaliteitsnormen in oppervlaktewater met tenminste 99 procent moeten worden teruggedrongen.

Maatregelen in NAP en Nota onvoldoende om gestelde doelen voor watermilieu te halen

De waterschappen betwijfelen of het voorgestelde pakket aan maatregelen in zowel het NAP als de Nota voldoende zijn om het gat tussen de huidige situatie wat betreft de waterkwaliteit en de doelstellingen voor respectievelijk 2018 en 2023 te kunnen realiseren. Het beleidsgat is dusdanig groot dat hiervoor meer moet gebeuren dan nu wordt voorgenomen. Hieronder worden een aantal maatregelen opgesomd die dit beleidsgat verkleinen maar nu geen onderdeel uitmaken van het NAP en de Nota.

Geen aanpak voor gewasbeschermingsmiddelen waarvan de toelatingsnorm hoger is dan de KRW-norm

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft bij de evaluatie van de Nota duurzame gewasbescherming de oorzaken onderzocht waardoor gewasbeschermingsmiddelen de waterkwaliteitsnormen overschrijden. Een belangrijke oorzaak is dat het criterium voor ecologische schade bij de beoordeling voor de toelating van het middel voor gebruik op de Nederlandse markt minder streng is dan de normen die vanuit de KRW hieraan gesteld worden. Hierdoor krijgen gewasbeschermingsmiddelen een toelating terwijl bekend is dat ze een waterkwaliteitsprobleem vormen. De problemen met de werkzame stof Imidacloprid kunnen dit illustreren. Dit gewasbeschermingsmiddel staat in de top 10 van middelen die de waterkwaliteitsnormen overschrijden. De toelatingsnorm die het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden hanteert bij de beoordeling of het middel een toelating krijgt voor gebruik in Nederland is een factor 4 hoger dan de KRW-norm voor dit middel (toelatingsnorm: 1470 nanogram per liter, KRW-norm: 360 nanogram per liter).

Zowel het NAP als de Nota bevatten geen maatregelen om aan deze situatie een eind te maken. Dit is vreemd want de EU-verordening voor het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen bepaalt dat als nationaal specifieke omstandigheden daar aanleiding voor geven de lidstaten aanvullende risicoreducerende maatregelen kunnen opleggen dan wel de toelating kunnen weigeren. Bijvoorbeeld als een gewasbeschermingsmiddel een onaanvaardbaar risico vormt voor het milieu.

De waterschappen zijn van mening dat voor de gewasbeschermingsmiddelen waarvan de toelatingsnorm hoger is dan de KRW op de kortst mogelijke termijn aanvullende maatregelen moeten worden genomen om te voorkomen dat deze stoffen nog langer een probleem vormen voor de waterkwaliteit.

Geen maatregelen om naleving van wet- en regelgeving te verbeteren

Een tweede belangrijke oorzaak waardoor gewasbeschermingsmiddelen de waterkwaliteitsnormen overschrijden is volgens het PBL het onzorgvuldig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de onvoldoende naleving van de wet- en regelgeving. Het probleem zit h'm met name in de slechte naleving van de gebruiksvoorschriften die vanuit de toelating aan het gebruik van middelen zijn verbonden.

Uit een nalevingsonderzoek dat de Inspectie Leefomgeving en Transport (voorheen Inspectie van Verkeer en Waterstaat) in 2005 heeft uitgevoerd, is al gebleken dat de veelheid aan steeds weer verschillende maar ook wisselende voorschriften, de reden is waarom veel agrariërs deze voorschriften niet goed naleven. Zie bijvoorbeeld het gebruiksvoorschrift voor Azur met de werkzame stof Isoproturon (een prioritaire stof). Dit middel is toegelaten als onkruidbestrijdingsmiddel in de teelt van wintertarwe en wintergerst. Voor granen bedraagt de teeltvrije zone volgens het Lozingenbesluit open teelt en veehouderij 25 cm. Volgens het gebruiksvoorschrift van Azur moet de agrariër bij een bespuiting met dat middel aanvullende maatregelen nemen. Het gaat hierbij om extra driftreducerende maatregelen waarbij breedte van de sputvrije zone afhangt van het spuitsysteem, de spuitdoppen en de dosering en varieert van 30 tot 275 cm. De kans is groot dat de agrariër deze extra eisen niet naleeft.

Omdat deze voorschriften nodig zijn om de waterkwaliteit te beschermen, leidt het niet naleven van deze voorschriften ertoe dat de waterkwaliteitsnormen in het oppervlaktewater worden overschreden. Zowel het NAP als de Nota bevat geen concreet voorstel hoe de naleving is te verbeteren. De waterschappen vinden dat hier snel iets aan moet gebeuren. Zo kan de naleving worden verbeterd door in de toelating een beperkt aantal pakketten met driftreducerende maatregelen samen te stellen waaraan bij de toelating wordt getoetst.

Verbod op gebruik gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw

De waterschappen vinden het voorstel in het NAP om de gewasbeschermingsmiddelen die op verhardingen worden gebruikt om onkruiden te bestrijden en die de normen overschrijden, te verbieden per 1 januari 2018, niet voldoende. Het gevolg van dit verbod is dat het gebruik van andere onkruidbestrijdingsmiddelen toeneemt, waardoor ook deze stoffen de normen zullen gaan overschrijden.

De waterschappen pleiten daarom voor een verbod op het gebruik van alle gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen per 1 januari 2018. In het verlengde daarvan is het niet meer dan logisch om ook het gebruik in op sport- en recreatieterreinen en in het 'overig groen' te gaan verbieden. Deze verboden zouden kunnen ingaan op bv. 1 januari 2021 of zoveel eerder als mogelijk is. Dit zal de waterkwaliteit en de bodemkwaliteit ten goede komen.

De waterschappen steunen het voorstel om voor verhardingen een lijst met uitzonderlijke situaties op te stellen waarvoor de uitvoering van het verbod technisch of financieel niet haalbaar is. De waterschappen stellen voor daaraan ook de voorwaarde te verbinden dat bij het ontwerp, de inrichting en het beheer ervan alle preventieve maatregelen zijn genomen die mogelijk zijn. Een dergelijke lijst zal ook moeten worden opgesteld voor het gebruik in sport- en recreatieterreinen en het overig groen.

Naast verhardingen, sport- en recreatieterreinen en overig groen, telt Nederland 240.000 volkstuinten en 5 miljoen particuliere tuinen. Niet-professioneel (particulier) gebruik kan plaatsvinden op verhardingen, tuinen, plantenkasjes, volkstuinten en in 'overig groen'. Bij deze doelgroep is

de kans zeer groot dat ze niet goed op de hoogte zijn van de risico's voor mens, dier en milieu. De waterschappen zijn daarom van mening dat het beter is om op de kortst mogelijke termijn ook voor de particuliere gebruikers een verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in te stellen.

Opstellen emissiereductieplan voor 'top 10 van meest milieubelastende stoffen'

Het PBL heeft bij de evaluatie van de Nota duurzame gewasbescherming een "top 10 van de meest milieubelastende stoffen (2008-2010) volgens modelberekeningen" en een "top 10 van de meest milieubelastende stoffen (2008-2010) volgens metingen in de bestrijdingsmiddelenatlas" opgesteld. Beide top 10's zijn weergegeven in respectievelijk tabel 3.3 en tabel 3.4 in het rapport "Evaluatie van de Nota Duurzame Gewasbescherming" van februari 2012.

De waterschappen zijn van mening dat voor de gewasbeschermingsmiddelen die op beide top 10-lijsten staan, direct een emissiereductieplan met bijbehorende maatregelen moet worden opgesteld. Hiervoor zijn geen nieuwe monitoringsgegevens nodig. Van de gewasbeschermingsmiddelen die op deze lijsten staan, is immers bekend dat ze waterproblemen opleveren.

Hoogachtend,

ir.ing. A.J. Vermeulen
Algemeen directeur